

La República

Un documental homenatja a les dones "lluitadores" que van viure esperant els seus marits a la guerra i postguerra

Agències Dilluns, 21 de març de 2022

ACN Màlaga – La cineasta Carolina Astudillo estrena aquest dilluns al 25è Festival de cinema de Màlaga el documental de coproducció catalana, 'Canción a una dama en la sombra'. Astudillo desconstrueix el mite de Penèlope, de l'Odisea d'Homer, i ho fa a través de les cartes que un marit envia a la seva dona després que s'exiliés a França acabada la Guerra Civil fins que és assassinat a Mauthausen. En una entrevista a l'ACN, la documentalista xilena resident a Barcelona explica que el film és "un homenatge a les dones que van haver de viure esperant i van ser unes lluitadores".

L'Armand va lluitar al bàndol republicà durant la guerra i es va exiliar a França. La seva dona l'espera amb els seus fills i comença a treballar en una fàbrica per tirar endavant la seva família. Es van escriure nombroses cartes, que ella llegeix als seus fills. Amb l'esclat de la Segona Guerra Mundial, ell s'uneix a les companyies de treball franceses. Passen els anys i ell no torna a casa ni envia més cartes i ella no sap què li haurà passat.

Astudillo va conèixer la història de l'Armand, l'autor de les cartes del documental, a través de la Clara, qui va ser la protagonista d'"El gran vuelo", la seva primera pel·lícula. La directora va contactar amb el nebot de la Clara, qui li va entregar 28 cartes que el seu pare, l'Armand, va enviar des que va marxar a la guerra fins que va ser traslladat a Mauthausen. "Quan vaig llegir-les, em vaig emocionar perquè no eren les típiques cartes que coneixia sinó que reflexionaven sobre temes com la guerra, la religió, l'educació, l'amor i el sexe des d'una perspectiva molt avançada per l'època".

La directora del documental va voler narrar la història a partir de les cartes, però des de la perspectiva de la dona que les llegia als seus fills. No s'inclouen missives escrites per ella perquè aquestes es van perdre durant la Guerra Civil i si l'Armand les portava devien ser destruïdes quan el van assassinar. "M'interessava constatar que hi ha més cartes d'homes que de dones perquè la majoria es van perdre al front".

La directora confessa que la carta que més li va impactar és una en la qual Armand parla a la seva dona de la importància de l'educació dels fills i fa èmfasi en la lectura i en el què els hi espera a la vida.

Quan va fer el documental, Astudillo pensava en totes aquestes dones que van viure aquest dolor i aquesta espera i que amb la marxa dels seus marits “van haver de treballar, van prendre decisions importants i van tenir un paper fonamental en la família i la societat i no han estat reconegudes històricament”. En aquest sentit, destaca que sempre s’ha explicat la història “des de la perspectiva dels homes que anaven a la guerra o van ser assassinats en camps”.

La cinta desconstrueix “el mite de Penèlope i de la dona que esperava passivament a Ulisses”. Les dones que apareixen al documental no van viure de la mateixa forma l’espera. Astudillo ha volgut homenatjar, així, “a les dones que van haver de viure esperant i van ser unes lluitadores”.

Per explicar la història de la Soledad, la directora es va basar en el testimoni dels seus fills. També basa part del guió en fragments d’“El Dolor” de Marguerite Duras i de l’adaptació que la dramaturga xilena Marcela Torres va fer d’aquest diari de l’escriptora francesa.

Estructura del documental

El llargmetratge està filmat en super 8 i 16 mm, i utilitza imatges d’arxiu familiar. Astudillo tenia les 28 cartes i, com havia fet en altres documentals, va decidir fer servir el seu arxiu familiar per les imatges del llargmetratge. Aquestes, però, són imatges de famílies catalanes que van viure una postguerra diferent, ja que tenien diners. “És com fer servir la història dels vençuts amb imatges dels vencedors per fer aquesta espècie de contrapunt”, explica. També fa servir imatges d’arxiu que va trobar d’aquella època tot i que no sap qui són els propietaris. “Fem un cor d’imatges i un cor de narradors”, indica.

Màlaga

Astudillo competeix a la secció oficial del festival en la categoria de documental. La cineasta ha guanyat en dues ocasions la Biznaga de Plata al millor documental per 'El gran vuelo' (2014) i 'Ainhoa, yo no soy esa' (2018). "Màlaga és important per a mi, és un festival que s'associa amb el glamur i jo soc aliena a aquest món. Els documentals que jo faig no són tan tradicions i haver guanyat dos cops aquí mostra que es pot fer un altre tipus de cinema".

El documental és una producció de Cornelius Films i Isolda amb el suport d'EUROM, ALMU i Wendy Espinal.